

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՆԴԻՍ

Տարեկան հանդէս ԳԺՆԻ սրբոց Լարդմանչայն
Տերոյ Սահակայ եւ Սեբուկայ :

Ո՛ր և իցէ ազգային ուրախութիւն
այնչափ աւելի մեծ ու սիրելի է ազ-
գասիրաց, որչափ որ աւելի յիշեցնէ՝
թէ ազգին յառաջագիւծութեանը և
երջանկութեանը ինչպէս զօրաւոր պատ-
ճառ եղած է : Ի՞նչպիսի ցնծալից յի-
շատակներէն մէկն է մեր ազգին հա-
մար՝ սրբոց Թարգմանչաց տօնախմբ-
ութեան տարեգարձը . որովհետեւ
ամենուս յայտնի է թէ ան մեր երա-
նելի նախահարցը արդեամբքն է որ
մեր պատուական լեզուն իր յստակու-
թեանը մէջ պահուած , ու աստուա-
ծաշնչին սքանչելի թարգմանութե-
ր և ուրիշ ընտիր գրուածքներովը ան-
մահացած է : Ի՞նչոնց արդեամբքն է
որ մեր ժամակարգութիւնը զարդա-
րուած ու պայծառացած է : Ի՞նչոնց ար-
դեամբքն է որ մեր ազգին ստոյգ պատ-
մութիւնն ունինք ու կը վայելենք , և
օտարաց ալ անոր վրայ լուսաւոր տե-
ղեկութիւններ կը հաղորդենք : Ի՞նչոնց
արդեամբքն ու աղօթքովն է որ ին-
չուան հիմայ ալ ազգասիրութեան
կրակը բոլորովին չէ մարած մեր ազ-
գին սրտին մէջէն . և անոնց բարե-
խօսութեամբը կրնանք յուսալ՝ թէ
օրէ օր աւելի յառաջագիւծութի տես-
նենք մեր ազգին վրայ՝ ուսումնակա-
նութեան ու բարեկիրթ մարդավա-
րութեան կողմանէ :

Ի՞նչ բաներս խիստ աղէկ գիտնալով
նաև մեր Սիւրբանութեան անձինքը
և աշակերտները , ինչպէս որ սովորու-
թի ունին այսպիսի առիթներու մէջ՝
աս տարի ալ սրբոց Թարգմանչաց տօ-
նին օրը միաբանական հոգեւոր ջեր-
մեռանդութիւններէն ետև , իրենց
ազգասէր եռանդը և ուրախութիւնը
մասնաւոր կերպով մըն ալ յայտնի
ըրին՝ զանազան ոտանաւոր բանա-
ստեղծութիւններ շարադրելով ու

միաբան կարդալով : Ի՞նչոնց մէկը
ահա հոս կը գնենք :

Ո Գ Ի Ն

Հ Ա Յ Ա Ս Տ Ա Ն Ե Ա Յ Ց

Այն ուր քառեակ գեղեցիկ արծաթի գեղանիք ,
Արեգական , կենաց , սիրոյ հայրենիք ,
Ի լեռն Ազատ որ գագաթամբ աստղաճեմ
Յանդընդախոր բազմի 'ի վիհ 'ի նըսեմ .
Յաւերժական կողիւք պատեալ բերեղեայ ,
Ուր ոչ բազէ ոչ թեւ արծուոյն խոյանայ ,
Լոկ լռութիւն բազմադարեան տիրէ անդ .
Յականց վանեայց 'ի պաղպաղուն դարեանդ
Ընդ անվթար կապոյտ վրանաւն օդապար
հողութեալ ճեմի Ոգի վեհափառ :

Մայրեաց հանգոյն նազի հասանք երկնաբերձ ,
Թեք ձիւնափայլ լայն առագաստք օդահերձ .
Արեւադիւզ վերամբառնայ պերճ 'ի գլուխ ,
Ճակատն յըստակ դաշտ ծաղկածին կաթնաբուխ .
Քաջադանդուր լուսաշնչոյ վարդ 'ի յուս ,
Սպիտակափայլ գան բոլորին լանջս 'ի կոյս .
Կամարակապ կապոյտ յօնիցն 'ի պարզուած
Զոյգ արեգունք տեղան տարափ փայլականց :
Եօթնապարոյր բոլորն է թագ գագաթան ,
Կենաց փայտին դաշարագեղ ոտ՝ մական ,
Եւ արքենի գահաւորակ հինաւորոյ՝
Կողք են լատին որ նախ ծնւիաց յալիս ջուրց :

Սա հրեղինաց ոյք յարարէն կարգեցան
Լեալ անդրանիկ հոգաբնիկոյն ոտիկան ,
Զնախկին յերկրի հանգիստն ոտից Աստուծոյ
Էառ վիճակ զաշխարհ մեր , փառք հիւսիսոյ :
Բարձր 'ի դարէն գիմեր յեղեմ քաղցրաբոյր ,
Դառնայր անդրէն աջոյ վեհին 'ի համբոյր ,
Սիրով կապեալ 'ի հարազատն Արագած :
Նոյն և 'ի ծովիս աշխարհակու կոհակաց
Ղեկավարեալ անդեակ փայտին կենսակիր
Ընդ հետս անհետ հանգուցանէր յիւրն երկիր .
Եւ զԱնմահին պարզեալ ընդ օդ զաղեղան
Առեալ ըզլարս՝ ըզհաշտութեան երգէր ձայն :
Հաղարս ամաց աչք պարայած սիրտ 'ի բռին
Քաղցրիկ դիմօքն գիւրէր տան Թորգոմին : —

Իսկ այժմ 'ի նոյն մենացեալ օրս ցրտագին
Նըստի լռելի հայաստանեայց վեհ Ոգին .
Ձեռն 'ի ծնօտի , յեց արմըկամբն 'ի տապան ,
Թաւալ 'ի գոգս իւր ունեւով հին մատեան ,
Թագն 'ի վարսից 'ի ծայր շարժի վայրապար ,
Վայրենիկեցիկ կայ գաւազանն 'ի սրնար .
Զորք առ ոտիւքն արծուենըջան դընին դրօշ ,
Եւ առիւծունք և կնիք վարազ , ու ապարօշ :
Հազիւ շարժին արտեանունքն տամուկ
Ծաւալացեալ 'ի կայս ու 'ի կոյս դառն 'ի սուգ .
ՅԱյրարատայց Աղիս , ցրծով վերկանաց
Միօրինակ խաղայ բրօք տըխրադգած :
Մերթ ընդ կողմանս քաղաքանոյն մարդաշատ
Ուր Արմաւիր , Տիգրանակերտ , Արտաշատ ,
Ընդ Երուանդեանս մերթ ընդ Վաղարշ և Գառնի ,
Զուր որոնէ նա զԱրտաշես և զԱնի :
Անդ վաղափուկ գիտէ գերբուկս 'ի շինին ,
Եւ յարտասուացն 'ի յուս զանգի սեւա փոշին . . .
Ըզահաստանս զըննէ զհայոց ոսկեգանձ ,

Թափուր դադարք , տուն գաղանաց ամեհեաց . . .
Ոչ ևս նաւաց հեռաստանէ գայ տորթիդ
Բառնալ յերկրէն ըզբովիճայս ոսկեծիդ ,
Եւ ոչ զաշխարհս հատեալ դառնան լի գանձիւք
Վաճառականքն յաւիտենից Հայկազունք . . .

Սուգ 'ի Սիսակ , Հահայկիվան քաջերէ
Չնաւասարդին նորամարեր տօն լըռէ . . .
Ոչ ևս հընչէ փողն որսատենէ 'ի բըլուրս ,
Սեպուհ , Սուկաւ ոչ այլ խայտան յալէլուս . . .
Հայի 'նդ Հատդոմս՝ հովանաւոր Կամենայց ,
Եւ ո՛ր մանկունքն թարթափեալք դըպրուեց . . .
Արինոռոգն երթիթանայ Հաւարչան
Ուր սաստ Պարսկին չիջաւ և պիղծ ատրուշան :

Առ սուգ սըրտին և յարգարակ 'ի զայրուց
Լացուցանէ զալիս Մասեացն 'ի յալուց .
« Հայկ իմ , գոչէ , Արամ , Տիգրան , Արտաշէս ,
» Տըրդատ , Գրիգորք , Ներսէսք , Մեսրոպ և Մովսէս » . . .

Եւ արձագանք լըռեալ չետուն ըզդարձուած .
Դարձուած չետուն , գելան աղիքն և լըռեաց :
Վարս ոսկեթել գիմացն հիւսէ վարագոյր
Ծածկել յերկնից զարտասուս քաղցր և տրխուր .
Խոր հառաչանք գան ընդ շըրթունս ծիրանի ,
Կիսահագագ ձայն արձակեալ բարբառի .

« Ինձ ո՛ր սփոփումն անմահութեն իսկ պարգև
» Եթէ զքաղցրիկ կորոյս երկիր իմ զարև .
» Ո՛ր մըխիթար թէ կայ բնութիւնն անտրխեղծ
» Մինչ պայազատքն պանդրխտին խորթ աստեղց .
» Ահա ամբոյք երկեանք աղգք են հըզօր ,
» Եւ խանձարուրք մարդկան նընջեն 'ի քո՛ն խոր :
» Անդ ուր անմահք ընդ մահացուաց պարէին ,
» Ուստի չեբարձ տէր 'ի սպառ ճեւո զԵգեմին . . .
» Ո՛ր իմ իշխանք՝ հիւսիսայնոց վեհազունք
» Ի գրանց ճորայ մինչ յԵլլադա սանձարկուք . . .
» Հատ բարեբաղդ էր շատ Սաղիմն անորդի
» Որ զԵփրատաւս նըստեալ այսու վտարանդի ,
» Կախէր զուռեացս իմ կողերաց տանաղիս
» Ի վճիտ ալիսն հեղոյր պըղտոր զիւր լալիս .
» Իսկ ո՛ր կոհակք այսմ աշխարհիս արժանի
» Լալետդ իցեն , որում երկինք են դրացի . . .
» Ո՛ւր վեհապանց իմ ոստանք , Յաշոք և Երէզ
» Յաղթանակաց ուաղգ աղգ կրօնից ասպարէզ .
» Ո՛ւր մուսայից մըրցող Գողթան բամբուհաբք ,
» Եւ մեհենից և գիւանաց վըսեմ տառք :

» Ո՛ւր սօս արքայն և փառազարդ նախարար ,
» Եւ եռանդուն զօրաց հանդէս ծաղկենկար :
» Ոչ ևս օրհնէ խաչ , և սուտերք յարձակին ,
» Եւ յաղթականք դառնան 'ի տուն կմ յերկին :
» Աթենավարժ ո՛ւր իմ մանկունքն իմաստից
» Յազանց ամէն հաւաքողք մեղը ըզտառից :
» Դրախտ իմ փառաց , փառաց իմ դրախտ Հայաստան ,
» Տէր անմահից , յանմըխիթար ծածկի մթան :
» Անդ անկան բարձք , աչկունք նընջեն անյարիր
» Եւ ամենայն փառք իմ հողմոյ վատնին ցիր : —
» Եւ մինչև ցերեկ կայցէ , Տէր , ցերեկ ոտընհար
» Երանութեան յերկրի բընիկն գաւառ :
» Միթէ լիցի իբր ըզբաբէն Հայաստան
» Կամ ըզլինուէ զոր մերժեցեր յաւիտեան .
» Եւ ամայի անիշատակ անտերունչ

» Կացցէ երկիրն ուր անծան քո գնայ շունչ : —

Չայս ջերմն Ոգին Հայաստանեայց և զայսգոյն .
Եւ երկոքին ձեռքն ըզդիմք դալիադոյն ,
Անշարժ անշունչ կայր իբրու սար 'ի սարին ,
Եւ արձագանքք 'ի խորս խորոց հեծէին : —

Իսկ Հայրն հանուրց անժամանակ քաղցր Ած ,
Անարկեալ վեհ յօնիւք 'ի գլուխն Մասեաց .
Գերովկիան ծոցով փըչեաց սիւգ կըրկին ,
Եւ սարք սարսեն Այրարատայ , և Ոգին .
Վարսիցն հերձաւ անդ ոսկեթել անըրպետ ,
Աչքն 'ի ծաւալ ճօճ առնուին լուսահետ .
Եւ զՀայաստան ըսկայապէս երկայնեալ
Ընդ արևմուտս տեսանէր լուսափայլ .
Եւ կարկառեալ անձկաւետ սիրտ 'ի բերան
Ի գլուխ Հայոց դիտէր տաճար երկնանման .
Եւ անդ կանգուն արք անմահից զուգափառ
Ի Պահլաւէն մեծէ ցարին Մըխիթար .
Սահակ , Մեսրոպ մըշակք տառից Աստուծոյ ,
Պատմաբանից մեր հայր խորեան ծերն արգոյ :
Անդ Եղիշէ գողտր 'ի բարբառ հըռետոր :
Յունացն Անյաղթ , և երկնաճէմն անդ Գրիգոր .
Սիրակարկաղն Շնորհալի քաղցրաբան ,
Եւ արծուէթովք պերճ դիտապետ Լամբրոնեան .
Եղծիչ գենից մըտահարուստ Կողբացին ,
Անդ Կոմիտաս , Յովհան , Մամբրէ և Կորիւն .
Ոյց պարմանիք յերկնից ուաղգին վառեալ սէր
Խունկ ածէին 'ի պրակս երգուեալ նոցին ծեր :
Եւ անդ յաչաց վեհիցն և լուռ 'ի քարտէն
Հարան 'ի սիրտ սոցա շանթիք բոցեղէն .
Եւ 'ի նոցունց գետահետեալ հրածորան
Ընդ բովանդակ Հայաստանեայց գայր իրան :
Յայնժամ 'ի վեր վազեալ Ոգին յաթոռոյն
Երգուաւ 'ի թագն , 'ի շուք անմահ ճակատուն ,
Եթէ յաւերժն իմ Հայաստան դեռ ողջ է . —
Եւ կըրկնեցին երկիր ուերկինք , թէ Ողջ է :

ԱՄԻԱԿ

Ըջուէս և Երազ :

Արհամարհէ հպարտն որում ոչ կարէ հասանել :

Սովալըլուկ լեալ աղուէս ,
Ընդոստ 'ի վեր ուժգնապէս
Բարձր 'ի յայգւոջ խընդրէր ճիւ .
Եւ անհաս յիւրն 'ի խընդիր ,
Կացեալ անտի 'ի բացեայ ,
Ղև է հասեալ ասէ դա .
Չկամիմ առնուլ 'ի ճաշակ :
Ողկոյզը գայդ դեռ ըզխակ :
Որք անգոսնենըն բանիւք
Յոր ոչըն գոն ձեռընհաս ,
Ընձանց իւրեանց առ 'ի խրատ
Համարեսցին զառակս այս :

ՓԵՂՈՍ